

OSMA 1907 - 1908

Mladí odvážní radikálové a sociální revolucionáři:

EMIL FILLA BOHUMIL KUBIŠTA WILLY NOWAK
ANTONÍN PROCHÁZKA OTAKAR KUBÍN FRIEDRICH
FIEGL MAX HORB EMIL ARTUR PITTERMANN-LONGEN

Friedrich Fiegl povolává Bohumila Kubištu

Bohumil Kubišta

- „Milý Kubišto! Dnes jsme si najmuli místnost. Prvního se vystavuje. Buď zde včas! Všechny věci přivez!... Nech všech a přijed' prvním vlakem. Je zde strašně málo času. Budeš mít jistý finanční užitek. Do Itálie můžeš pak kdykoliv. Jed' direktně do Prahy. Všichni jsou zde. Procházka přijede dnes večer. Filla, Kubín, Pittermann jsou zde. F.X.Šalda je pro nás upřímně nadšen. Jedná se o tvé postavení v životě. Přijed' ihned! Fiegl.“

Vůdčí osobností byli Emil Filla, kterého Feigl nazval prorokem skupiny, a Bohumil Kubišta, jehož označil za Tolstého Osmy.

Bohumil Kubišta

Emil Filla

Emil Filla ve Volných směrech o výstavě Edvarda Muncha napsal:

- „Pro nás se však Munch stal neodvratným osudem. Konec bylo kázni ve škole, konec všem autoritám, konec našemu odříkání v odvaze. Dílo Munchovo vybuchlo v našich srdcích jako petarda. Otřásl s námi v základech a všechny naše touhy, lásky a naděje zdály se najednou realizovány, byli jsme v trvalém vytržení, neboť jsme cítili již tehdy jako dnes, že přišel k nám umělec, a to umělec našich časů, našich srdcí a naší vůle. Sestoupil tehdy na nás duch pravého, přímého umění, viděli jsme v něm anděla strážného naší budoucí pouti a posvětitel našeho odhodlání býti výtvarník dneška. Mysleli a cítili jsme, že Munch přišel jen kvůli nám.“

Edvard Munch, Výkřik 1893

Die Brücke

- ❑ Umělce ve skupině Osma spojoval společný entuziasm a víra v pravdu nového umění.
- ❑ Podobně jako skupinu Die Brücke víra v nové bratrství mladých umělců, v nový svět i v nového člověka.

Ernst Ludwig Kirchner, Koupající se dívky 1909
(Ragazze che si bagnano)

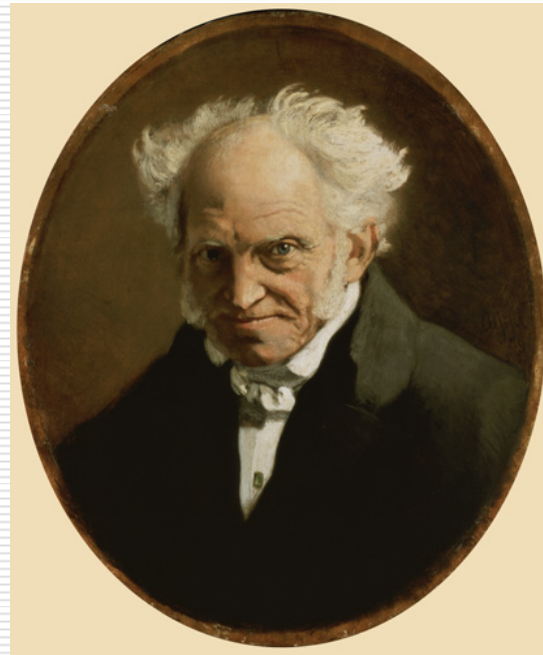
Emil Nolde, Hříšnice 1926
(Die Sünderin)

Mezi další inspirátory patřily:

El Greco, Cézanne („magnus parens“), Daumier, současné francouzské moderní a německé umění, orient, primitivismus, baroko, renesance. Z literatury to byli především Tolstoj a Dostojevsky.

Emil Nolde, Friedrich Nietzsche 1906

Arthur Schopenhauer

Dějiny jsou plné těžko uvěřitelných náhod, a tak stojí i za prvním společným vystoupením *Osmý kuriózní historka*.

- Pravděpodobně koncem roku 1906 vznikl v kavárně Union, tehdejšímu centru uměleckého dění, nápad zorganizovat výstavu, založit nové výtvarné periodikum a také uměleckou kolonii. Protože všichni pocházeli z chudých poměrů a nepatřili do žádného spolku, neměli na realizaci těchto plánů peníze. Situaci „vyřešil“ až Willy Nowak – byli pozváni na hon venkovským učitelem, který s nimi měl spolupracovat na tvorbě kolonie. Nešťastnou náhodou jeden jeho výstřel strefil Nowaka do kolene, za což dostal malíř odškodné 2000 korun. Za peníze byl pronajat krám v Královédvorské ulici a výstava mohla 18. dubna 1907 začít.

První výstava se uskutečnila v Praze v Královské ulici za Prašnou bránou.

- Jedinou pozitivní reakcí na tuto výstavu byla recenze v Die Gegenwart od Maxe Broda, která je nejen oslavou jara, ale i bytostné smyslovosti malířského temperamentu.

Emil Filla, Autoportrét 1907

Max Horb, Mnichovské náměstí 1907

Willy Nowak, Na výletě u řeky 1909

(jako jediný Nowak prodal na první výstavě všechny své obrazy)

Emil Filla, Čtenář 1907

Bohumil Kubišta, Kavárna 1910

Antonín Procházka, Milenci 1906

Antonín Procházka, Ležící ženský akt 1910

Otakar Kubín, Dostihy v Chuchli 1910-1911

Pittermann měl své obrazy vystaveny ve výklenku zakrytém oponou a bylo je možné shlédnout jen na požádání, poněvadž byl dosud studentem Akademie.

Emil Artur Pittermann-Longen,
Dům u vody 1905

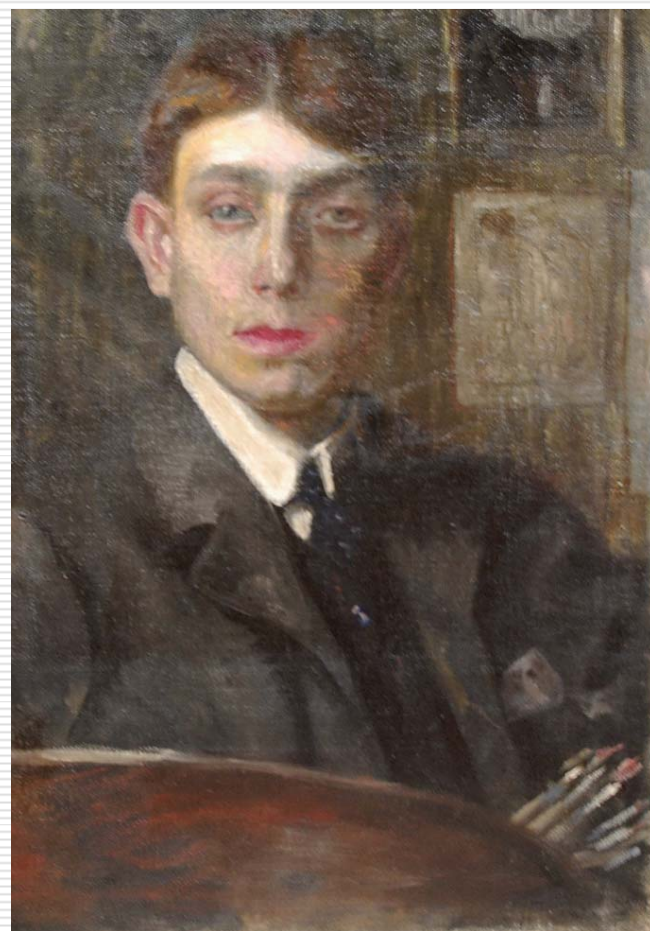
Bohumil Kubišta, Promenáda u Arna 1907

Přijetí 2. výstavy bylo ještě negativnější než před rokem, žádný shovívavý Max Brod se neobjevil.

Druhá výstava Osmy se konala v červnu a červenci 1908 v Topičově salonu.

Druhé výstavy se nezúčastnily Otakar Kubín, velice ostře kritizovaný z první výstavy pro „barbarský chaos“ skvrn; a Max Horb, který zemřel v prosinci roku 1907.

Bohumil Kubišta, Autoportrét a Autoportrét v haveloku, obojí 1908

OSMA 1907 – 1908

„Milý Kubišto! Dnes jsme si najmuli místnost. Prvního se vystavuje. Buď zde včas! Všechny věci přivez!... Nech všech a přijed' prvním vlakem. Je zde strašně málo času. Budeš mít jistý finanční užitek. Do Itálie můžeš pak kdykoliv. Jed' direktně do Prahy. Všichni jsou zde. Procházka přijede dnes večer. Filla, Kubín, Pittermann jsou zde. F.X.Šalda je pro nás upřímně nadšen. Jedná se o tvé postavení v životě. Přijed' ihned! Fiegl.“

Těmito slovy povolával v roce 1907 telegramem 23letý malíř Bedřich Fiegl svého stejného starého přítele Bohumila Kubištu, který v té době studoval ve Florencii, do Čech, aby se zúčastnil první výstavy Osmy.

Mladí odvážní radikálové, sociální revolucionáři:

EMIL FILLA, BOHUMIL KUBIŠTA, WILLI NOWAK, ANTONÍN PROCHÁZKA, OTAKAR KUBÍN, FRIEDRICH FIEGL, MAX HORB, LINKA SCHEITHAUEROVÁ-PROCHÁZKOVÁ, VINCENC BENEŠ, EMIL ARTUR PITTERMANN

Zrychlené tempo moderní doby, napětí, nové pocity i problémy člověka 20. století se odrazily ve světové a později i v české výtvarné tvorbě. Mladí umělci se již počátkem století začali obracet proti starému umění, které nebylo nadále schopné vyjadřovat aktuální názory a myšlenky.

Vůdčí osobností byli Emil Filla, kterého Feigl nazval prorokem skupiny, a Bohumil Kubišta, jehož označil za Tolstého Osmy.

Skupina neprosazovala národní styl, směšovala jak Čechy tak Němce. Scházeli se v kavárně Union, kde řešily principy moderního umění, kolektivně řešili témata např. kompoziční

a barevné zákony, organizaci a řád v obraze, Umělci byli posedlí zákonitostmi výstavby obrazu. Zajímali se o Chevrelovy teorie barev, o simultánní kontrasty – kdy např. červená neindikuje zelenou, ale žlutozelenou, zelená neindikuje červenou (Kubišta). Důležitou roli hrála **TEORIE A KRITIKA** nového umění, snaha o prohloubení a zvědečtění, studium filozofické, estetické a uměleckohistorické literatury, nešlo pouze o abstraktní rozumářské formule.

o jeden z prvních signálů nástupu moderního umění, ale už u umělců 90.let 19. století můžeme nalézt zárodky expresionismu

o spojoval je společný entuziasm a víra v pravdu nového umění (podobně jako skupinu Die Brücke 1905-1913, zárodek něm. Expresionismu, víra v nové bratrství mladých umělců, v nový svět i v nového člověka, vliv Nietzscheho)

o Osma bylo seskupení umělců, které se zformovalo na dvou výstavách v letech 1907 a 1908

o původně tito umělci vystupovali pod názvem Osm, až později se vžívá Osma

o členy této skupiny byla mladá generace absolventů AVU (všem bylo do 25let)

První výstava se uskutečnila v Praze v Královodvorské ulici za Prašnou bránou.

o zúčastnili se jí: Emil Filla, Antonín Procházka, Bohumil Kubišta, Otokar Kubín a čeští Němci Willy Nowak, Bedřich Feigl a Max Horb

o osmý Pittermann měl své obrazy vystaveny ve výklenku zakrytém oponou a bylo je možné shlédnout jen na požádání, poněvadž byl dosud studentem Akademie

o peníze na tuto výstavu se našly kuriózním způsobem: finančním odškodněním Willy Nowaka, kterého jistý učitel ve Všechlapech u Divišova nešťastnou náhodou postřelil při honu do nohy; nemalou roli při vzniku Osmy hrál A. Pittermann, který v létě 1907 zorganizoval pobyt druhů ve Všechlapech, kde měli namalovat obrazy pro zamýšlenou skupinovou výstavu

o (Pravděpodobně koncem roku 1906 vznikl v kavárně Union, tehdejším centru uměleckého dění, nápad zorganizovat výstavu, založit nové výtvarné periodikum a také uměleckou kolonii. Protože všichni pocházeli z chudých poměrů a nepatřili do žádného spolku, neměli na realizaci těchto plánů peníze. Situaci „vyřešil“ až Willy Nowak – byli pozváni

na hon venkovským učitelem, který s nimi měl spolupracovat na tvorbě kolonie. Nešťastnou náhodou jeden jeho výstřel strefil Nowaka do kolene, za což dostal malíř odškodné 2000 korun. Za peníze byl pronajat krám v Královédvorské ulici a výstava mohla 18. dubna 1907 začít.)

o co se týká vystavených obrazů, nebyly nejvíce zastoupeny nejsilnější osobnosti generace, jako byl Kubišta nebo Filla, ale Fiegl a lyricky harmonický Nowak, který jako jediný prodal všechny své obrazy

o jediná pozitivní reakce na výstavu Osmy byla od Maxe Broda v Die Gegenwart, která je nejen oslavou jara, ale i bytostné smyslovosti malířské temperamentu

o F.X. Šalda se o výstavě přímo nevyjádřil, ale členy Osmy hodnotil ve stati Starý a nový Mánes (Novina IV, 1911); skupinu Osma morálně podporoval především tedy E. Fililu

Protáhlá tvář postavy na mostě, která v úděsu zírá právě na nás je symbolem expresionismu už přes sto let. Expresionismus bývá často spojován s mladou generací 20. století a s iniciační výstavou Edvarda Muncha v Mánesu, který tolik skupině Osma učaroval a udělal z ní Alenku vstupující do říše úsilí vymanit české umění z vod konvenčních názorů a vystavit je zatěžkávací zkoušce i podnětnému vlivu soudobého evropského umění.

Emil Filla ve Volných směrech o této výstavě napsal:

„Pro nás se však Munch stal neodvratným osudem. Konec bylo kázni ve škole, konec všem autoritám, konec našemu odříkání v odvaze. Dílo Munchovo vybuchlo v našich srdcích jako petarda. Otráslo s námi v základech a všechny naše touhy, lásky a naděje zdály se najednou realizovány, byli jsme v trvalém vytržení, neboť jsme cítili již tehdy jako dnes, že přišel k nám umělec, a to umělec našich časů, našich srdcí a naší vůle. Sestoupil tehdy na nás duch pravého, přímého umění, viděli jsme v něm anděla strážného naší budoucí pouti a posvětitel našeho odhodlání býti výtvarník dneška. Mysleli a cítili jsme, že Munch přišel jen kvůli nám.“

Mezi další inspirátory těchto mladých umělců patří: El Greco, Cézanne („magnus parens“), Daumier, francouzské moderní umění, německé umění, orient, primitivismus, baroko, renesance. Z literatury to byli především Tolstoj a Dostojevsky.

Druhá výstava **Osmy** se konala v červnu a červenci 1908 v Topičově salonu. Neúčastnil se jí v prosinci předchozího roku zemřelý Max Horb, talentovaný představitel expresivně laděné hutné malby, kráčející někdy příliš blízko výrazovému expresionismu. Výstavy se také nezúčastnil Otakar Kubín, velice ostře kritizovaný z první výstavy pro „barbarský chaos“ skvrn. Přijetí výstavy bylo ještě negativnější než před rokem, žádný shovívavý Max Brod se neobjevil.

- o expresionismus je duchem, prostupujícím jednotlivé umělce, některými více, jinými méně (Antonín Slavíček, Jan Preisler krajinní impresionisti, František Kupka-kubismus umělci, kteří v souvislostech s expresionismem vnímání nebývají)

- o pojem expresionismus je spojován v českých zemích s tvorbou umělecké skupiny **Osma**, ale zárodky expresivního uměleckého názoru můžeme nalézt už u umělců generace starší, generace devadesátých let 19. století

- o otázka jaká byla motivace umělců uchylujících se v této době k expresivně exaltovanému výrazu je nasnadě

- o příčiny této „vůle k expresi“ můžeme nalézt zkoumáním dobových souvislostí, vlivů filosofických, umělecko-teoretických koncepcí, které se promítaly do vnitřně se utvářeného uměleckého vztahu individua ke světu, který jej obklopoval, k vlastní tělesnosti a k emancipujícímu se já

- o velký vliv v této době měli na umělce filozofové, především myšlenky a teorie Artura Schopenhauera (pod jehož záštitou vznikaly mnohé autoportréty, prodchnuté individuální představou světa, anarchistickým akcentem a vyzývavým vzdorem) a Friedricha Nietzscheho

Portréty na výstavě **Křičte ústa!** předpoklady expresionismu nejlépe reflektují snahu vyjádřit snahu sebe sama, jako osobu vytrženou z každodenního života, absolutně žijící mimo realitu. (jsou malovány s obrovskou barevnou nadsázkou) Objevuje se v nich smutek a melancholie. Jejich zobrazení je stylizací do moderních mučedníků. Intenzivní vnímání sebe sama a vůbec problematika vlastního já jsou pro vznik expresionismu klíčová.

V roce 1909 se část Osmy dostala do Spolku výtvarných umělců Mánes. O vstup mladých se nejvíce zasloužil Jan Preisler (spolu s Kotěrou a Jiránkem), který přizval celou Osmu k účasti na XXIX. výstavě SVU Mánes. Členy Mánesa se stali Beneš, Filla a Špála, zatímco obrazy Procházky a Kubišty přijaty nebyly. V roce 1910 byli přijati do Mánesa Kubišta a Procházka. Na konci roku 1910 Procházka odchází do Ostravy. V zápětí na to v 1910-1911 otevřený konflikt staré a mladé generace, secese mladých z Mánesa. Jednou z příčin otevřeného konfliktu byla Kubištova kritika impresionismu, která měla své široké zázemí ve všeobecně pocíťované krizi impresionismu vůbec. Proti komu tato kritika míří bylo jasné ve výstavní recenzi Výstavy skic v Mánesu, v níž ostře odsuzuje úpadek pseudoimpresionistického malířství a sochařství. Často citovaný bývá Kubištův následující výrok: „Nejsmutnějším zjevem jest, že v době, kdy se již počítá s impresionismem jako s věcí odbytou, u nás se správně impresionisticky nezačalo malovat.“ Od roku 1910 se neprogramově začíná těžiště tvorby z problematiky malby „živé hmoty“ přesunovat k malbě ostrých hran a úhlů, figury i předměty se zaostřují pod dojmem náporu nové spekulativnosti. Stále častěji se obraz stává průsečíkem geometrické infrastruktury nezřídka symbolického až mystického významu.

POZNÁMKY:

- SVU Mánes 1887, založení Moderní revue 1894
- publikování Manifestu České moderny 1895
- vydání Neumanova Almanachu secese 1896
- nová kritická generace: F.X. Šalda, H.G. Schauer, J. Karásek, K. Hlaváček, A. Procházka, M. Marten, F. Krejčí, S.K. Neuman
- obroda výtvarné teorie a kritiky: F.X. Šalda, Miloš Jiránek, Jan Kotěra, první dva zápasili proti kulturní zaostalosti, nevzdělanosti, diletantismu, přežilým nacionálním iluzím, uměleckému tradicionalismu a paséismu, bojovali za celistvou svobodnou tvůrčí osobnost
- výstavy pod záštitou Mánesa: Rodin 1902
- o Munch 1905
- o Impresionisti 1907

- o Bourdell 1909
- o Nezávislí 1910
- ▣ zárodky expresionismu: F. Bílek, J. Preisler, A. Slavíček, F. Kupka, L. Šaloun, B. Kafka = starší generace
- ▣ 1906 několik mladých umělců z AVU se vydalo na cestu po Evropě (Německo, Holandsko, Itálie, Francie, Rakousko), zde si malíři našli své „předobrazy“: Filla = Rembrandt, van Goyen, Tintoretto; Procházka = Rubens, Daumier; všichni ovlivněni van Goghem v Holandsku, taky historikem umění Julusem Meier-Graefem
- ▣ 1906 – umírá Cézanne
- ▣ 1907 – Picasso – Avignonské slečny, George Braque se s údivem zeptal jestli při práci nevypil petrolej
- ▣ 1907 – Salon nezávislých – Cézanova retrospektiva
- ▣ 1907 – pavilon Mánesa pod Kinskou v Praze – Francouzští impresionisté

LITERATURA:

OSMA A SKUPINA VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ 1907-1917, Teorie, kritika, polemika;
 M. Lamač, J. Padrta
 Dějiny českého výtvarného umění 1890-1938;P. Wittlich